

ויצא ,

ב. וועט מען דאס פארשטיין בהק' דים וואס בנוגע דעם תנאי און דעם נדר זיינען דא צוויי פירושים: רש"י לערנט א דער תנאי איז כולל (און ענדיקט זיך מיט), "והי' ה' לי לאלקים" (שלא ימצא פסול בזרעו), און דער נדר הויבט זיך אן מיטן צווייטן פסוק — "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה גו'"; און דער רמב"ן לערנט, אז "והי' ה' לי לאלקים" איז (ניט) דער המשך התנאי "כדברי רש"י, נאך דער אנהויב פון נדר, און דער תנאי ענדיקט זיך מיט די ווערטער "ושבתי בשלום אל בית אבי".

דארף מען פארשטיין לשיטת הרמב"ן: וויבאלד "והי' ה' לי לאלקים" איז די התחלה פון דעם נדר, האט די חלוקת הפסוקים געדארפט זיין איז אן אופן אז "והי' ה' לי לאלקים" זאל זיין (ניט דער סיום פון פסוק "ושבתי בשלום גו' וואס רעדט וועגן תנאי, נאך די התחלה פון פסוק "והאבן הזאת גו' וואס רעדט וועגן נדר ?

[ובפרט אז "והי' ה' לי לאלקים" האט (לשיטתו) ניט בלויז א שייכות צו "והאבן הזאת גו' יהי' בית אלקים" מצד דעם וואס זיי זיינען טיילן פון נדר, נאך נאך מער — זיי זיינען איין תוכן והמשך, ובלשון הרמב"ן: אעבוד השם המיוחד .. במקום האבן הזאת שתהי' לי לבית אלקים].

מזו מען זאגן אויך לדעת הרמב"ן, אז "והי' ה' לי לאלקים" (הגם אז דאס איז א

א. אויף די פסוקים "וידר יעקב נדר לאמר אם יהי' אלקים עמדי גו' והי' ה' לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהי' בית אלקים גו'" — פרעגן מפרשים: ווי קומט עס אז יעקב האט תולה געווען דעם קיום פון זיינע מעשים טובים (והאבן הזאת גו' עשר אעשרנו לך) אין א תנאי, אם יהי' אלקים עמדי גו' ? צי האט דען יעקב געדינט דעם אויבערשטן נאך, ח"ו, צוליבן שכר ותועלת — ע"מ לקבל פרס !

איז דערפון גופא געדרונגען, אז מיט זיין פארבינדן דעם נדר (מעשים טובים) מיט א תנאי האט יעקב ניט געמיינט אז זיין מטרות איז צו האבן די עניני התנאי, און בכדי זיי צו באקומען האט ער געגעבן א נדר צו טאן מעשים טובים, נאך להיפך: די מטרות זיינען איז געווען דער קיום הנדר, און זיין תולה זיין דעם נדר אינעם תנאי, אם יהי' אלקים עמדי גו' איז וויילע דאס איז דער וועג דורך וועלכן דער נדר קען זיך אויספירן.

(1) פרשתנו כה, כ ואלך.

(2) פנח רוא וריבא פרשתנו שם, כב. אברבנאל ריש פרשתנו (קושא ה'). עקידה שער כה (קושא הב'). אלשיך פרשתנו כה, כ (קושא ה'). וראה ראם לפרשי שם, כא. דברי דוד שם כב. ועוד.

(3) ע"ד הפשט בפרשי — ראה דברי דוד ומשכיל לדוד שם כב (ועוד), שהנדר הי' לעשות מה שאינו מחוייב. אבל ביאור זה אינו מספיק כי מובן שאצל יעקב אבינו — שהאבות הי' המרכבה (ביר פמי, ו. פפ"ב, ו. וראה תניא פכ"ג) — גם העבודה דענינים אלו (לפנים משורת הדין, פולחן דנדבה וכיו"ב) הייתה שלא ע"מ לקבל פרס, ובמילא — בלי שום תנאי.

(4) להעיר מרמב"ם שם, כ: ויתכן עוד ע"ד הפשט כר. רבותינו בעה"ת שם. ועוד.

(4*) ע"ד (ולא ממש) ב"י הרמב"ם ה"ל תשובה פ"ט (הקדמתו לפ' חלק).

(5) ראה כלי יקר (שם, כא בסופו): כי לא ישמרו

מן ד' ראשי עבירות אלו אז לא יהי' בית אלקים כי יחרב בעבורם.

(6) וכן הוא לפי המדרש (ביר פ"ע, ד) ורשב"ם.

(7) ועד"ז ברידק. ספורנו. כלי יקר.

(א) דורך דעם וואָס זייענדיק דאָרט, אין חרן און בית לבן, איז ער ניט מושפע געוואָרן פון זיי און איז אַרויס פון דאָרט „שלם מן החטא“¹¹ — איז יעקב נתעלה געוואָרן צו אַ העכערער דרגא ווי ער איז געווען פריער קודם הירידה.

[ועד (ולא ממש)¹²] המעלה פון א בעל תשובה אויף א צדיק — „מקום שבעת עומדיו אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בו“ — וואָס דאָס איז דערפאַר וואָס דער בעל תשובה האָט „טועם“ געווען „טעם החטא“ און פונעם דעסטוועגן „פירש ממנו וכשב יצור“¹³.

(ב) דאָרט דוקא האָט ער דורכגעפירט דעם ציווי „פרו ורבו גוי וכבשוה“, דעם „קח לך משם אשה גוי ויפרך גוי“¹⁴ ובאופן דמטתו שלימה¹⁵.

(ג) כלשון החסידות — דורך זיין עבודה מיט די צאן לבן, במשך עשרים שנה¹⁶, האָט ער מברר ומעלה¹⁷ געווען די ניצוצות קדושה וואָס האָבן זיך געפונען אין צאן לבן — און דאָס האָט אויפגעטאָן אין אים אַן עילוי ביז אינעם אופן פון „ויפרוך האיש מאד מאד“¹⁸.

חלק פון נדר) האָט אין אַ פרט מער שייכות מיטן תנאי „ושבתי בשלום“ ווי מיטן המשך הנדר „והאבן הזאת גוי“, וואָס דעריבער שטייען זיי („והי גוי“ און „ושבתי גוי“) אין איין פסוק.

ג. כשם ווי דער נדר ווערט איינגעטיילט אין צוויי פסוקים („והי ה' לי לאלקים“ און „והאבן הזאת גוי“) דערפאַר וואָס דאָס זיינען צוויי סוגים אין נדר, כנ"ל — עדיז איז אויך בנוגע די תנאים וואָס יעקב האָט אויסגענומען, אַז דאָס וואָס זיי טיילן זיך אין צוויי פסוקים — (א) „אם יהי אלקים עמדי גוי ושמרני גוי ונתן גוי ובגד ללבושי“, און (ב) „ושבתי בשלום אל בית אבי“ (און לויט רש"י — אויך דעם סיום הפסוק „והי ה' לי לאלקים“) — איז עס צוליב דעם וואָס זיי זיינען צוויי סוגים.

און ווי דאָס איז אויך מודגש אין לשון הפסוק: אין ערשטן פסוק רעדט זיך וועגן זאכן וואָס דער אויבערשטער וועט טאן — „יהי אלקים עמדי ושמרני גוי ונתן לי גוי“; משא"כ אין צווייטן פסוק איז דער לשון „ושבתי גוי“ (ניט — „והשיבני גוי“ וכי"ב)¹⁹, כאילו ווי די השבה וועט זיך אויפטאן פון זיך אליין²⁰.

ד. די נקודת הביאור בכל זה:

די „ירידה“ פון יעקב אבינו — זיין אַרויסגיין פון באר שבע (ארץ ישראל) קיין חו"ל ובפרט חרן (חרון אף של מקום (בעולם)²¹, איז געווען לצורך עלי. און אין דער עלי זיינען דאָ דריי ענינים:

- (8) אלשיך שם (קשיא הה). גיא דברי דוד לפרשי שם, כא, לבוש שם, כ. ועוד.
- (9) אף שגם „ושבתי גוי“ הוא „כמו שהקב"ה אמר לי והשיבותיך אל האדמה“ (רש"י שם, כא).
- (10) פרשי ס"פ נח.

- (11) לשון רש"י בפסוק זה. וראה רש"י וישלח לב, ה.
- (12) בדומה יותר — ראה פ"ו משמונה פרקים להרמב"ם.
- (13) רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ד.
- (14) תולדות כה, ב"ג.
- (15) ויקרי פליה, ה. וראה פסחים נו, א. ספרי דברים ג, ד. ועוד.
- (16) וגם לאחר זה בדרכו מחרן לא"י — ראה תורת הה"מ (הובא באור המאיר) במה שרדף לבן אחר יעקב (נתבאר באוה"ת פרשתנו תחסנ, א ואל"ך).
- (17) כמרומן גם בנגלה (בתשכ"ב): ויקם שדה עפרון (ח"ש כג, יז ובדחז"ל עה"פ. פרשי שם).
- (18) פרשתנו ל, מג. וראה תרא כג, ג. ועוד.

(ג) דורך איר עבודה למטה אין דברים גשמיים טוט זי אויף אז די וועלט זאל ווערן א דירה לו ית' — „דירה בתחתון נים“, און דורך דעם ווערט זי נתעלה א סאך העכער ווי זי איז געווען פריער.²³

און אין דעם ענין וואס די וועלט „תחתונים“ ווערט א דירה לו ית' (און אין די עליית הנשמה וואס ווערט דורך דעם), איז דא א יתרון (בפרט אחד) אין דער עבודה פון „וכל מעשיך יהיו לשם שמים“²⁴ און „בכל דרכיך דעה“²⁵ אויף דער עבודה פון לימוד התורה און קיום המצוות; ווארום דורך דעם וואס אויך די עניני הרשות פון מענטשן „מעשיך“ און „דרכיך“ זיינען „לשם שמים“ און אין אן אופן פון „דעה“, ווערט די דירה לו ית' אויך אין „תחתונים“ ממש.²⁶

ו. ויש לומר, אז דער יתרון פון דער עבודה אין עניני הרשות לגבי דער עבודה פון תומצ' איז אויך בנוגע דעם ערשטן עילוי (וואס די נשמה קומט צו צו דער מעלה פון בעל תשובה).^{26*}

בשעת א איד טוט א מצוה, אפילו ווען דער קיום המצוה איז אין אן אופן וואס ער דארף זיך מתגבר זיין אויפן יצה"ר וואס שטערט עם פון מקיים זיין די מצוה,

פונדעסטוועגן, וויבאלד אז נאכדעם

ה. „מעשה אבות — סימן לבנים“. איז מובן, אז דער ענין פון „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה“ איז פאראן אויך אין עבודת כא"א; און ווי דער אור החיים¹⁹ איז מבאר, אז דער פסוק איז מרמז אויף כללות ירידת הנשמה למטה (און אויך אויף דער ירידה פון אידן אין גלות²⁰), וואס דאס איז א ירידה צורך עלי' — און אין דעם זיינען דא די ענינים הנ"ל (ע"ד ווי די ענינים אין דער עלי' פון יעקב).²¹

א) די נשמה זייענדיק למעלה פאר דער ירידה איז זי בבחינת צדיק; און דורך דעם וואס זי איז יורד למטה און ווערט נתלבש אין א גוף ונה"ב וועלכע זיינען מעלים ומסתיר אויף אלקות און פונדעסטוועגן טוט זי איר עבודה בתורה ומצוות — קומט אין איר צו די מעלה (פון והרוח תשוב אל האלקים^{21*}), פון בעל תשובה.²²

ב) בירידתה למטה איז זי מקיים דעם ציווי פרו ורבו גוי' (און תומצ' בכלל).

(19) פרשתנו כח, יד. הובא ונתבאר בקיצורים והערות לתנאי ע' נו. ד"ה ויצא תר"ל.

(20) ראה זהר ריש פרשתנו קמו, א: אויך האר קרא בגלותא. שם כג, ב (הובא באוה"ת פרשתנו תתנד, א). ב"ר פס"ח, יג. ובש"ל פרשתנו (רצב, ב): ענין ויצא יעקב רומז ג"כ לגלות. ע"ש.

(21) ראה גם ד"ה ויצא שם, שמבאר ב' ענינים בירידה צורך עלי'. אלא שב' הענינים שבד"ה ויצא שם, הם: העלי' דנפח"א למעלה משרשה ע"י בירור הגוף ונפח"ב — שהוא (בכללות) ענין הב' שבפנים; ולהמשך דירה בתחתונים כ"י כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים — שהכוונה בפשטות ב' עלי' זו היא (לא להעלי' שנעשית בהנשמה, כי אם) למעלה הענין ד' דירה בתחתונים גופא, או: להעלות התחתונים ע"ד הלשון בתנאי ספליא (מ, ב) „ירידה זו היא צורך עלי' להעלות לה' כל נפש החיונית כ"י“.

(21*) ראה לקרית ר"פ האוניו.

(22) לקרית בלק עג, סע"א. ד"ה ומעין תשי' (וראה שם ספ"ג). ועוד.

(23) ובזה גופא יש שני ענינים: מצד הענין דבירור העולם גופא (כדלקמן סיח), ומצד השלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה (כדלקמן סיט). וראה לקמן הערה 44.

(24) אבות פ"ב מ"ב.

(25) משיל ג, ו. טושי"ע אר"ח טרליא.

(26) ראה לקרית ח"ח ע' 108 ואילך. ושי"נ.

(26*) להעיר מהמבואר בכ"מ (ד"ה מלכא ומלכתא תרצ"ז בסופו. וראה גם לקרית שה"ש מד, סע"ד) שישבני אהל ובעלי עסקים הם דוגמת צדיקים ובעלי תשובה.

התקשרות פון א אידן מיטן אוי-
בערשטן, אז די התקשרות פארלירט זיך
ניט ח"ו אפילו דורך א חטא און וואס
דערפאר קען ער ²⁷ אפילו לאחרי החטא
נאך אלץ תשובה טאן ²⁸.

ועד"ז איז אויך בנוגע דעם ענין
ה"תשובה" וואס איז דא אין דער עבודת
הנשמה בירידתה למטה אז אין דעם
זאגט זיך ארויס בגילוי דער תוקף
ההתקשרות פון דער נשמה מיטן
אויבערשטן, אז אויך ווען זי איז אג-
געטאן אין גוף ונה"ב (און יצה"ר) איז זי
פארבונדן מיטן אויבערשטן דורך
עבודת ה'.

ועפ"ז איז פארשטאנדיק דער עילוי
פון דער "תשובה" וואס ווערט דער-
גרייכט דורך טאן עניני הרשות לשם
שמים, לגבי דער "תשובה" וואס איז דא
אין דער עבודה פון תומ"צ:

איז דער עבודה פון תומ"צ זאגט זיך
ארויס דער תוקף ההתקשרות פון דער
נשמה אין דעם, וואס אויך זייענדיק אין
גוף ונה"ב האט זי בכח צו שטארקן זיך
איבער זיי און "ארויסגיין" פון זיי, "תשש
יצר"; דורך דעם אבער, וואס אויך די
עניני הרשות טוט זי "לשם שמים" וכו'
ברענגט זיך ארויס, אז איר התקשרות
איז אפילו אין די ענינים וואו ס'איז נרגש
דער רצון פון נפש הבהמית.

ח. אבער אעפ"כ, איז אויך דער
עילוי פון דער נשמה — דער עילוי פון
תשובה וואס ווערט דורך עשיית עניני
הרשות לשם שמים וכו' — קומט ניט צו
דעם עילוי (ענין הג' דלעיל סעף ה')

ווי ער איז זיך כופה צו מקיים זיין די
מצוה איז "תשש יצר" ²⁷ און עס ווערט
נתגלה זיין אמת'ער רצון — וואס
יעדער איד (בפנימיותו) "רוצה הוא
לעשות כל המצות" ²⁸ — קומט אים, אז
אין דעם קיום המצוה גופא האט דער
יצה"ר קיין שייכות ניט; ובמילא איז דער
קיום המצוה ניט אין דער בחי' פון א
בעל תשובה נאך אין דער בחינה פון א
צדיק:

משא"כ די עבודה פון "כל מעשיך
יהיו לש"ש" און "בכל דרכיך דעה", ווי-
באלד אז זיין טאן די עניני הרשות קומט
מצד דעם וואס בטבעו איז ער מתאוה
צו זיי מצד דעם גוף וקיומו וחיותו ²⁹,
מצד נפשו הבהמית ³⁰ [וואס דערפאר,
איז אויך ווען ער טוט זיי "לשם שמים"
און אפילו אין אן אופן פון "דעה" —
פארבלייבן זיי "מעשיך" און "דרכיך"]
— איז בשעת אז ער טוט די עניני
הרשות לשם שמים אדער אין אן אופן
פון "דעה", דאן איז די עשי' עצמה אין
אן אופן פון א "בעל תשובה".

ז. דער ביאור בפרטיות יותר אין
דעם עילוי ה"תשובה" וואס ווערט דער-
גרייכט דורך דער עבודה פון "וכל
מעשיך כו'", "בכל דרכיך כו'" אויף דער
תשובה פון "כבישת היצר" וואס איז
דא אויך אין דער עבודה פון תורה
ומצוות:

איינע פון די מעלות אין עבודת
התשובה (כפשוטה) איז, וואס תשובה
ברענגט ארויס דעם תוקף פון דער

(27) במכשיכ מ"ש הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב)
ענין זה אפילו כשאחרים כופין אותו.

(28) רמב"ם שם.

(29) ראה תניא רפ"ז.

(30) ראה לקו"ש ח"כ ע' 334 ובהערות שם.

(31) ויתירה מזו, שבבואי סופו לעשות תשובה
(תניא ספלי"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סוס"ג).

(32) ראה לקו"ש ח"ה ע' 249 הערה 59 (ענין
הא').

פועלט אַז די עניני העולם זאלן ווערן
כלים לאלקות — וויבאלד אַז דאָס (וואָס
זיי ווערן כלים צו אלקות) קומט נישט
מצד זייער „טבע“ און „מציאות“ [וואָרום
אדרבה: די „מציאות“ פון „עולם“
(מלשון העלם³⁶) איז מעלים ומסתיר
אויף אלקות], נאָר מצד דעם אוי-
בערשטן, וואָס היות אַז זיין „אחדות“
האָט נישט קיין הגבלות קען דעריבער
אויך דער „עולם“ זיין אַ דירה לו ית'³⁷,

איז דורך דעם וואָס די נשמה מאַכט
פון וועלט אַ דירה צום אויבערשטן און
ברענגט דערמיט אַרויס דעם בלג פון
אחדותו של הקב"ה — ווערט אויך איר
התקשרות מיטן אויבערשטן (נישט נאָר ווי
ס'איז מצד איר „מציאות“, נאָר) ווי דאָס
איז מצד אחדותו של הקב"ה הבלתי
מוגבל³⁸.

ט. אַט די עליות, צו וועלכע די
נשמה קומט צו דורך איר ירידה למטה,
זיינען נאָך נישט דער תכלית המכוון פון
איר ירידה. וואָרום וויבאלד אַז „כל מה
שברא הקב"ה (בעולמו) לא בראו אלא
לכבודו“³⁹ — און „אני נבראתי לשמש
את קוני“⁴⁰ — איז פאַרשטאַנדיק, אַז
דער תכלית המכוון פון (בריאת האדם

וואָס טוט זיך אויף אין איר דורך דעם
וואָס זי מאַכט די וועלט פאַר אַ דירה לו
ית'³⁷.

איינער פון די ביאורים בזה:

די התקשרות פון דער נשמה מיטן
אויבערשטן איז פאַרבונדן מיט איר
„מציאות“ און „טבע“. און דעריבער,
הגם אַז די טבע ההתקשרות איז מיט אַ
תוקף (וואָס בלייבט בשלימותו אפילו
ווען זי איז מלוכש אין נה"ב), וויבאלד
אַבער אַז דאָס איז די „טבע“ פון איר
„מציאות“, איז דאָ אין דעם אַ הגבלה³⁴.

משא"כ³⁵ דורך דעם וואָס די נשמה

(33) וענין זה יש גם בבחי' בתשובה כפשוטה,
אשר [נוסף על העילוי שמצד האדם, זה שגם לאחר
ההטא הוא שב לה] [כניל סעיף ד], [הנה] ע"י שמהפך
הדונות לזכית [וימא פו, ב] מתוסף בו גם עילוי
הבא מצד „זכיות“ אלו [לקרית אחרי כו, ג. דרמ"צ
קצא, סעיף א].

ולחזיר מזה פדה בשלום תש"ט פ"א, שהצדיקים
עבודתם היא לעצמם וענין התשובה הוא „לפעול גם
בדבר שחזק להם“. והרע העלי' דהנשמה ע"י
ירידתה למטה, שהוא „נעשית בבחי' בעי' .. להאיר
את העולם“. אלא שמלשון זה משמע שהעילוי
בתשובה שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה הוא
(לא העלי' של הנשמה הבאה ע"י שמאירה את
העולם, כ"א) הענין דלהאיר את העולם גופא.
וראה לקמן ס"ט ובהערה⁴⁴.

(34) ראה ד"ה תניא ז"ד תרצ"ו (סה"מ קונט' ח"ב
שצ, א), דזה ש.נשמת האדם .. חפצה וחשקה
בטבעה .. ולדבקה בשרשה ומקורה (תניא פ"ט) —
אף שרצון זה אינו בשביל עצמה, שהרי כשתדבק
בשרשה, תהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות
לגמרי' (תניא שם), מ"מ — מכיון שרצון זה הוא
מצד טבעה, לכן ע"י רצון זה „אינו מתבטל מטבעו
וכ"ש שאינו נאבד צורתו העצמי“.

ושם (וראה עדי' ד"ה וכל העם תרע"ח. ד"ה לריח
שמניך תש"ו פ"ו), ש"ע שנהי' פועלת הבירור
דנהי' עד שגם הנהי' מתעוררת ברצוא לאלקות,
מכיון שבנהי' הרצוא לאלקות הוא היפך טבעה, הנה
זה פועל בהנפש האלקית דגם הוא מתבטל מטבעו.
ושם (ע"ב) ש"ע"ו נעשה בה „ריצאה מגדר הכלים
והגבלה לגמרי“.

(35) ובדוגמת המבואר בדי' לריח שמניך שם

מעלת העלי' דנהי' שנעשה בה ע"י שפועלת בירור
דנהי' (שגם הנהי' תתעורר ברצוא לאלקות) על
העלי' שנעשה בה ע"י שמתגברת על נהי'.

(36) לקרית שלח לו, ד.

(37) ראה לקריש ח"ב ע' 75 ובהערות שם.

(38) ובדוגמת העלי' בנהי' שנעשה ע"י בירור

נהי' (ראה לעיל הערה 34).

אלא שגם העילוי שנעשה ע"י בירור נהי' —
מכיון שנהי' יש לה שייכות לנהי' (ראה סה"מ
קונטרסים ח"א רסו, סעי' ואל"ך) — לכן, החידוש
ובמילא גם העילוי שנעשה ע"י אינו כהחידוש
והעילוי ש"ע"ו בירור עניני העולם.

(39) אבות ספ"ו.

(40) משנה סוף קידושין.

און) ירידת הנשמה למטה איז (ניט צו-
ליב דער עלי' פון דער נשמה, נאָר)
בכדי דורכצופירן דעם אויבערשטנס
כוונה⁴¹.

און ע"ד ווי דער אַלטער רבי זאָגט אין
תניא⁴², אַז ירידת הנשמה למטה איז ניט
לצורך הנשמה, נאָר בכדי צו איבער-
מאכן דעם גוף ונפש החיונית און חלקו
בעולם — „לקשרם ולייחדם באוואס-
בה", וואָס דורך דעם וועט זיך אויס-
פירן די כוונה פון „נתאוהו" הקב"ה
להיות לו דירה בתחתונים.

עס איז נאָר, וואָס היות אַז די נשמה
איז די וואָס פירט אויס די כוונה הנ"ל,
קומט איר פאַר דעם אַ „שכר טוב לאין
קץ", דערפאַר „האָט אויך זי אַז „עלי'
גדולה ונפלאה לאין קץ"⁴³.

דאָרף מען פאַרשטיין: ווי איז דאָס
מתאים דערמיט וואָס עס שטייט בכמה
מקומות⁴⁴, אַז די ירידת הנשמה למטה
איז „בשביל העלי", וואָס דאָס מיינט

(41) לקרית ראה כח, ד.

(42) פליז (מח, ב). וזה בא בהמשך להמבואר שם
פליז שתכלית הבריאה הוא שיהי' לו (ית') דירה
בתחתונים.

(43) תנחומא נשא טז. תניא פליז.

(44) ויש לומר, שעלי' זו הדגשמה מצד זה
שמשלמת הכוונה ד.דירה בתחתונים' שבעצמותו
ית' — מכיון שעצמותו ית' איז שייך לתארו גם
בענין הבלג' (ראה המשך תרס"ז ס"ע קסז. ובכ"מ),
לכן גם השכר והעלי' שמצד השלמת כוונה זו הוא
נעלה יותר מהעלי' הדגשמה שמצד גילוי אחדותו
ית' הבלתי מוגבל דלעיל ס"ח.

ואפ"ל, שענינה של עלי' זו (שמצד הכוונה)
בעבודת האדם הוא שיורגש בו ענין זה שכל
מצאותו היא רק לכבודו ית', לשמש את קונו.

(45) לקרית שם כט, א.

(46) ראה בהמצוין בהערה 22. ולהעיר שגם
בלקרי' שם איתא „הירידה .. היא בשביל עלי' כו"
(אלא שמסיים שם „שעכ"ז לא זה לבד הוא תכלית
המכוון כו").

לכאורה אַז די עליית הנשמה איז ניט
קיינ ענין צדדי, נאָר דער טעם ותכלית
פון איר ירידה?

יוד. איז דער ביאור אין דעם
(בקצרה עכ"פ):

ס'איז ידוע⁴⁷ אין דעם ענין פון „דירה
לו ית' בתחתונים", אַז דוקא „תחתונים"
ווערן אַ דירה לו ית' — לו לעצמותו.
אין „עליונים" זיינען מאיר „גילויים",
משא"כ „תחתונים" ווערן אַ דירה
לעצמותו ית'.

און דער ענין, וואָס עצמות „געפינט"
זיך דוקא למטה, איז פאַרבונדן דערמיט
וואָס דוקא אין עוה"ז איז דאָ דער ביטול
פון „אין עוד", ניט ווי אין עולמות
עליונים וואָס אין זיי איז דער ביטול פון
„כלא"⁴⁸.

און היות אַז די כוונה איז אַז די דירה
זאל זיך אויפּטאָן דורך עבודת האדם
דוקא⁴⁹ — דאָרף דעריבער אויך די
עבודה (דורך וועלכער עס טוט זיך אויף
די „דירה") זיין בבחינת ביטול לגמרי
[ביז צו אַ ביטול וואָס איז „מעין" פונעם
ביטול פון „אין עוד", אַזוי ווי דער ביטול
פון אַז עבד פשוט⁵⁰ וואָס קומט (ניט
מצד דעם וואָס ער איז מרגיש הפלאת
האדון וכי"ב, נאָר) מצד דעם אדון
אליין⁵¹].

(47) ראה המשך תרס"ז ע' ג' (ושם ע' ח'). ד"ה
מצותה משתקע תרע"ח — ע"פ תניא פליז.

(48) ראה בארובה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א.
וראה גם המשך תרס"ז ע' תלה.

(49) ראה בארובה לקרית ח"ב ע' 73 ואילך. ח"ד
ע' 123.

(50) ראה המשך תרס"ז שם: דענין העבודה
בפועל דבחי' אין עוד הרע קבעמיש בחי' עבודת
עבד.

(51) שוהו העילוי שב, עבד פשוט' על „עבד
נאמן" (המשך תרס"ז ע' שכו ואילך).

יא. ע"פ כל הנ"ל וועלן פארשטאנ-
דיק ווערן די פיר ענינים הנ"ל וואס אין
המשך הכתובים פון „וידר יעקב
נדר" —

סיי די צוויי ענינים פונעם תנאי —
(א) „יהי אלקים עמדי ושמרני גוי ונתן
לי לחם לאכול ובגד ללבוש", און (ב)
ושבתי בשלום אל בית אבי" [וואס פון
זייער פאנאנדערטיילונג אין צוויי
פסוקים אין מובן אז זיי זיינען צוויי
סוגים, כנ"ל] און סיי די צוויי ענינים פון
דעם „נדר" (לפירוש הרמב"ן) — (א)
„והי' ה' לי לאלקים", און (ב) „והאבן
הזאת אשר שמתי מצבה יהי בית
אלקים" [וואס אויך זיי טיילן זיך אין
צוויי פסוקים]:

דער תכלית המכוון איז (כאמור לעיל
סעיף א') דער נדר, און דער תנאי איז
נאָר די וועג ווי צו קענען דורכפירן
דעם נדר. וע"פ הנ"ל אז דער תכלית פון
ירידת הנשמה באשטייט פון צוויי
פרטים [(א) בשביל עליית הנשמה, (ב)
בכדי צו אויפטאָן די „דירה בתחתונים"]
און אזוי אויך אין איר עבודה וואס
ברענגט צו דעם זיינען דא צוויי ענינים
[די עבודה פון תומ"צ און די עבודה פון
כל מעשיך לש"ש] — דאָרף אויס-
קומען, אז די צוויי ענינים פון דעם תנאי
זיינען די צוויי סוגי עבודה הנ"ל:

ועפ"י יש לומר אז דאָס וואָס שטייט
בכ"מ אז ירידת הנשמה למטה איז
„בשביל העלי" ⁵² איז פאָרבונדן דער-
מיט וואָס שטייט אין תנאי אז ירידת
הנשמה למטה איז בכדי צו דורכפירן די
כוונה פון „דירה בתחתונים" וואָרום די
עליית הנשמה איז דאָך וואָס זי קומט צו
צו בחינת ביטול [אז איר עבודה איז ניט
מצד איר, מציאות' נאָר מצד אחדותו
של הקב"ה ⁵³ (כנ"ל ס"ח)] — און אין
דער כוונה פון „דירה בתחתונים" איז
דאָך נוגע אז די עבודת הנשמה וואָס
טוט אויף די „דירה" זאָל זיין בבחי'
ביטול ⁵⁴.

(52) בפשטות אפ"ל, שהטעם „בשביל העלי" הוא
בבחינת הגילויים. [ועי' ב' הטעמים בסיבת
הבריאה. בגין דישתמודעון לה' (זח"ב מב, ב)
ויתגלו שלמות כוחותיו כו" (ע"ה בתחלתו. שער
ההקדמות הקדמה ג') — ראה המשך תרס"ו ע' ד'
ואילך. שם ע' תמז].

אבל יש לומר, שהטעם „בשביל העלי" ** שייך גם
להכוונה האמיתית ד.דירה בתחתונים" שבצמחות
ית, כדלקמן בפנים.

(53) שביטול זה הוא דוגמת הביטול דעבד פשוט.
העבודה בפועל ד.אין עוד, אבל למטה ממנו —
ראה לעיל הערה 44.

(54) ומיש בכ"מ שכונת ירידת הנשמה היא
בשביל העלי — אף שענין זה מה שעבודתה היא

(*) וי"ל דאין תטירה לזה ממש בלקו"ת בלק (עג).
א. התירוץ האמיתי הוא ... היתרון שלהם בירידתן
בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה" — כי הענין
ד-נחואה כו' דירה בתחתונים' אינו בגדר „חירוק",
מכיון שהענין ד-נחואה הוא למעלה מסוד. אויף א'
חאוה איז קיין קישא' (המשך תרס"ו ס' ע' ד' ואילך).
וה„חירוק" (הטעם) על הירידה הוא — מה שנעשה
„חירוק" ע"י הירידה. ובנוגע לזה אומר בלקו"ת שם
„ש' על זה כמה חירוקים אך התירוץ האמיתי הוא ...
שנעשים בחי' בעלי תשובה".

(**) ועדין הוא גם בנוגע להטעמים דסיבת
הבריאה שבוהר וע"ה — ראה לקו"ש ח"ו ע' 21
הערה 69.

בבחי' ביטול (שוהו עלייתה) היא (לכאורה) רק הכנה
להשלמת הכוונה — יש לומר:

מכיון דזה מה שבכח העבודה לעשות דירה לו ית'
הוא ע"י שהיא בבחי' ביטול, הרי נמצא, שבאם
העבודה היתה שלא בביטול — היתה ה„דירה"
נעשית מצד הקב"ה ולא מצד (ובכח) עבודת האדם.
ולכן: כמו שהעבודה (שהדירה תיעשה ע"י עבודת
האדם) הרי'ע בהכוונה ד„דירה בתחתונים" גופא (ולא
רק הכנה אליו) — עדין הוא גם ענין הביטול
שבהעבודה.

פריער „והי' ה' לי לאלקים“ — די עלי פון (מענטשן —) דער נשמה; און דער-נאך „והאבן הזאת גו' יהי' בית אלקים“ — די „דירה לו ית' בתחתונים“.

[און היות אז עיקר עליית הנשמה אין (כנ"ל סעיף ח') וואָס זי „גייט אַרױס“ פון איר „מציאות“ און זי איז עובד את ה' (ניט מצד איר „טבע“ נאָר) מצד דעם אויבערשטן וואָס ער איז נמצא בכל מקום אויך אין עניני העולם (וואָס זיי-נען ניט אלקות) —

דעריבער איז דער סדר הכתוב אז „והי' ה' לי לאלקים“ קומט אין איין המשך מיט „והאבן הזאת גו' יהי' בית אלקים“, ובלשון הרמב"ן: אעבוד השם המיוחד .. במקום האבן הזאת שתהי' לי לבית אלקים — אַז זיין עבודה וועט זיך אָנהערן ווי זי איז (ניט מצד זיין טבע נאָר) בדוגמת „האבן הזאת שתהי' לי לבית אלקים“, וואָס דאָס וואָס „אבן הזאת“ וועט זיין „בית אלקים“ איז דאָך נאָר מצד דעם וואָס אחדותו של הקב"ה איז בלי גבול].

אַבער אעפ"כ איז „והי' ה' לי לאלקים“ אין איין פסוק מיט „ושבתי בשלום גו'“ און ניט מיט „והאבן הזאת גו'“ — ווייל היות אַז דער תכלית המכוון אין ירידת הנשמה למטה איז ניט די עליית הנשמה, נאָר צו דורכפירן די כוונה פון דירה בתחתונים, (כנ"ל סעיף ט'), דעריבער, איז דער ענין פון „והי' ה' לי לאלקים“ (אעפ"כ אַז דאָס איז אַ תוצאה פון דער עבודה) שייך מער (בפרט אחד — היינו מצד דערויף וואָס ס'איז נאָך ניט דער אמת'ער תכלית) צום „תנאי“ (עבודה) „ושבתי בשלום“ ווי צום תכלית המכוון פון „והאבן הזאת גו' יהי' בית אלקים“ (דירה בתחתונים).

„יהי' אלקים עמדי ושמרני גו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש“ — דאָס איז דער נתינת כח מלמעלה אויף סור מרע, אויסצוהיטן זיך פון עבירות (ושמרני גו' ⁵⁵) און אויף עשה טוב, לימוד התורה וקיום המצוות („לחם“ ו„בגד“ ⁵⁶); און „ושבתי בשלום גו'“ — די עבודה אין דברי הרשות [וואָס איז דוגמת ענין התשובה („ושבתי“)] ⁵⁷, טראָץ דעם וואָס זיין התעסקות אין דברי הרשות איז דערפאַר וואָס דער נפש הבהמית איז רוצה בהם פונדעסטוועגן ⁵⁸ זיינען אויך די ענינים אים ניט מוריד אין רע („שלם מן החטא שלא אלמוד מדרכי לבן“ ⁵⁹), וואָרעם ער טוט זיי ניט למלאות תאוותו נאָר „לשם שמים“;

און די צוויי סוגי עבודה ברענגען-צו צו די צוויי ענינים פון „נדר“ — די כוונה און תכלית פון ירידת הנשמה למטה:

55 ראה גם כלי יקר פרשתנו כה, כ שבקשת יעקב „ושמרני גו'“ היא „על שמירת הנפש מן החטא“.

56 ראה תניא ספ"ה (ובכ"מ) שהמצות הן לבושים והתורה היא (גם) מזון. תנא דבי אלי' רבה פכ"ז.

57 ראה גם ת"ח פרשתנו (כ, א"ב) ש„לחם ובגד“ הרע תומצ' „ושבתי בשלום“ הרע התשובה. 58 יש לומר, שלכן נאמר „ושבתי ולא והשבתי“ (ראה לעיל בפנים ס"ג ובהערות שם) — כי מצד הירידה וההתלבשות בעניני העולם כו', הנתינת כח שמלמעלה היא בהעלם, וכאילו שההשבה היא מעצמו (וראה לקריש ח"ט ע' 64 הערה 26).

ועפ"י יובן החידוש שב„ושבתי בשלום“ על „ושמרני“ — גם להפירוש (ראה לעיל הערה 55) ש„ושמרני“ קאי על שמירה מן החטא — כי ענין „ושמרני“ מן החטא הוא באופן „תש יצרי“ (ראה לעיל בפנים ס"ז), שאז נרגש בו ששומרים אותו מלמעלה; והחידוש ב„ושבתי“ הוא שגם כשעוסק בעניני הרשות מצד רצון נפשו הבהמית („לבד“) אינו מרגיש את הנתינת כח שמלמעלה, מימ „ושבתי בשלום“ — שלם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן. 59 רשי' פרשתנו כה, כא.

אין פירוש הרמב"ן זיינען דאָ ניט נאָר „פּשטים“ נאָר אויך „דברים נעימים .. ליודעים חן“⁶⁰, וואָס דאָס איז פאַר-בונדן מיט בחי „גילויים“⁶¹ — און מצד הגילויים איז אויך די עלי פון דער נשמה אַ תכלית⁶²;

משא"כ פירוש רש"י איז פשוטו של מקרא, וואָס אין עבודת האדם איז עס די עבודה פון אַן עבד פשוט וואָס זוכט ניט קיין תועלת לעצמו⁶³ און וויל נאָר דורכפירן דעם רצון האדון.

(ממאמר ד"ה ושבתי בשלום
תשל"ח, ומשיחות חורף תשכ"ד)

יב. ויש לומר: אויך לויט פירוש רש"י — אַז „וה' ה' לי לאלקים“ איז (ניט דער נדר, נאָר) דער תנאי — איז „וה' ה' לי לאלקים“ אַ פרט (ניט אין עבודת הנשמה בירידתה למטה, נאָר) איז דער עלי וואָס ווערט דורך דער עבודה, ע"ד ווי לפירוש הרמב"ן

[וואָרם דער ענין פון „שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרע“⁶⁴ (אַז שמו של הקב"ה זאָל חל זיין ניט נאָר אין זיין „תחילה“, נאָר אויך אין זיין „סוף“, ביז אפילו אין „זרע“ וואָס קומען אַרייס פון אים), קען זיין נאָר דורך דעם וואָס איז זיין התקשרות מיטן אויבערשטן איז ניטאָ קיינע הגבלות];

און דאָס וואָס לפי פירוש רש"י גייט דער ענין („וה' ה' לי גו") אַריין אין „תנאי“ און ניט אין נדר (ווי לפירוש הרמב"ן) איז — וויילע די עלי פון דער נשמה איז נאָר אַ הכנה צום (תכלית ה)מכוון פון „והאבן הזאת גו' יהי בית אלקים“, דירה בתחתונים.

יג. ויש לומר, אַז דער טעם פאַרוואָס לפירוש רש"י איז „וה' ה' לי לאלקים“ אַ פרט אין „תנאי“ און לפירוש הרמב"ן איז עס אַ פרט אין „נדר“:

(60) לשון הרמב"ן בה„פתיחה“ לפירושו עה"ת בסופה.

(61) ראה תניא (פ"מ בהגה"ה. אנה"ק סכ"ו. תרי"ז, רע"א) מכתבי האריזל דקבלה היא באצילות.

(62) והגם ששלימות העלי דנשמה הוא שהיא בבחי' ביטול בתכלית ועד שכל מציאותו הוא רק לשמש את קונו (ראה לעיל הערה 44) — מ"מ הוא מרגיש עילוי בזה גופא שהוא בטל בו.

ובדוגמת ה„עבד נאמן“ שעבודתו היא, מצד הרגש העילוי וההפלאה שבאוא"ס (המשך תרס"ו ע' שכג), אשר עם היותו עבד, רק בשביל להשלים רצונו ית' .. ואין כוונתו לעצמו כלל (המשך שם), מ"מ הוא חפץ שהשלמת רצון האדון תהי' על ידו (המשך הגיל ריש ע' שכא).

(63) גם לא העילוי דביטול (ראה הערה הקודמת).

יצא ד

ב. יעדער ענין אין תורה, איז א הוראה נצחית פאר יעדער איד'ן בכל מקום ובכל זמן. ובפרט די „מעשה אבות“ וועלכע ווערן דערציילט אין תורה: — ועל אחת כמה וכמה אן ענין וואס פארנעמט כמעט א גאנצע סדרה — וואס זיינען „סימן לבנים“, א נתינת כח צו דער עבודה פון די „בנים“, בני אברהם יצחק ויעקב.

דערפון איז פארשטאנדיק, אז די פרטים הנ"ל אין יעקב'ס פארנעמען זיך מיט צאן

— (א) אז דוקא „צאן“ האט גע-
בראכט דעם „ויפרוץ האיש מאד מאד“;
(ב) לאידך, כאטש אז „צאן“ איז געווען
עיקר רכושו, האט ער אבער פארביטן (א)
טייל פון זיין צאן אויף „שפחות ועבדים
וגמלים וחמורים“, (ג) אין זיין שליחות
צו עשו'ן האט ער דערמאנט „צאן“ נאך
„שור וחמור“ —

זיינען דא אין דער עבודה רוחנית פון
יעדער אידן.

ג. וועט מען דאס פארשטיין בהק-
דים וואס עס שטייט אין מדרש' וועגן
דעם פארבונד צווישן אידן מיטן אוי-
בערשטן: „הוא לי לאב ואני לו לבן . .
הוא לי לרועה . . ואני לו לצאן“. איז
ידוע די שאלה אין דעם: וויבאלד אז
אידן זיינען ווי א „בן“ צום אויבערשטן,
וואס קען דא צוגעבן דאס וואס זיי זיי-
נען ווי „צאן“ — ואדרבא, וואס פאר אן
ערך האט די חביבות פון צאן ביי זייער
רועה לגבי דער חביבות פון א בן ביי
זיין אב?

א. אין דער היינטיקער סדרה ווערט
דערציילט מיט א גרויסער אריכות, ווי
יעקב אבינו זייענדיק בבית לבן, האט זיך
באזונדערס אפגעגעבן מיט „צאן“ — סיי
זיין עבודה דארט איז געווען אלס רועה
צאן, און סיי דער שכר וואס לבן האט
אים פאר דעם געצאלט לבסוף איז גע-
ווען מיט צאן;

אזוי אז זיין (עיקר) רכוש איז געווען
צאן און פון דעם איז ער נתעשר גע-
ווארן — „ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי
לו צאן רבות (און דורך דעם צאן האט
ער אויך געהאט) ושפחות ועבדים
וגמלים וחמורים“, ווי רש"י איז מפרש:
„מוכר צאנו בדמים יקרים ולוקח לו כל
אלה“.

פונדעסטוועגן זעט מען אז אין פ'
וישלה, ביי דער שליחות פון יעקב צו
עשו'ן, ווערן דארט די פרטי הרכוש פון
יעקב אויסגערעכנט מיט דעם סדר:
„ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה
גוי“ — „צאן“ נאך „שור וחמור“ — און
ניט צאן אלס ראשית ועיקר קנינו;
ובפרט אז עס איז אויך ניט ווי פריער,
ווען דער פסוק דערציילט ווי יעקב איז
אנטלאפן פון לבן'ען, וואס עס שטייט
„וינהג (פריער) את כל מקנהו (און)
ערשט דערנאך) ואת כל רכושו גוי מקנה
קנינו גוי“.

(1) פרשתנו ל, מג.

(2) עה"פ.

(3) ראה תריח פרשתנו (ל, ג).

(4) לב, ו.

(5) ראה גם בחיי שם. ועוד.

(6) פרשתנו לא, יח.

(7) כפרשיי שם: מה שקנה מצאנו עבדים
ושפחות וגמלים וחמורים.

(8) ראה לקו"ש ח"ה ע' 69 ואילך.

(9) שהשיר פ"ב, טז (א).